

การวิเคราะห์เนื้อหาวารสารสาขาวัฒนธรรม พ.ศ.2545-2549

วรรณนิภา พุ่มสุวรรณ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารานเทศศาสตร์

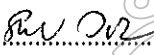
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา

มิถุนายน 2550

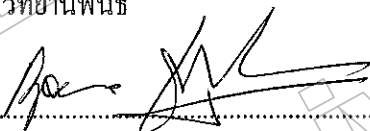
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

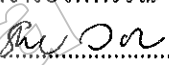
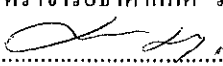
อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์และคณะกรรมการสอบปากเปล่าวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณา
วิทยานิพนธ์ของ วรรณนิภา พุ่มสุวรรณ ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารานเทศศาสตร์ของ
มหาวิทยาลัยบูรพาได้

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

..... อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(รองศาสตราจารย์ไพพรรณ อินทนิล)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(รองศาสตราจารย์ธาดาศักดิ์ วชิรปรีชาพงษ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธาน
(รองศาสตราจารย์กุลวรา ชูพงศ์ไพโรจน์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ไพพรรณ อินทนิล)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ธาดาศักดิ์ วชิรปรีชาพงษ์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ศรีวรรณ มีคุณ)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารานเทศศาสตร์ ของมหาวิทยาลัย
บูรพา

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.ประทุม ม่วงมี)

วันที่ 26 เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2550

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาจากรองศาสตราจารย์ไพพรรณ อินทนิล ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ธาดาศักดิ์ วชิรปรีชาพงษ์ และรองศาสตราจารย์กุลวรา ชูพงศ์ไพโรจน์ กรรมการที่ปรึกษา ที่กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำ พร้อมทั้งแก้ไขข้อบกพร่องด้วยความเอาใจใส่ด้วยดีเสมอมา รวมถึงรองศาสตราจารย์ ดร.ศรัยวรรณ มีคุณ กรรมการสอบปากเปล่า และได้รับความกรุณาจากศาสตราจารย์ ดร.ยศ สันตสมบัติ รองศาสตราจารย์ ธิดา โมสิกรัตน์ และนางสาวสิริน โรจนโสโรห ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ในภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา และอาจารย์พิเศษทุกท่าน ที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้กับผู้วิจัย ตลอดจนประสบการณ์ในทุก ๆ ด้าน ขอขอบพระคุณ คุณพ่อคุณแม่ ที่เลี้ยงดูและให้การศึกษาอย่างดีมาโดยตลอด ขอขอบคุณ คุณสุวัฒน์ แคนเวียง ที่คอยดูแลเป็นกำลังใจ เพื่อนร่วมงาน และเพื่อนร่วมรุ่นมหาวิทยาลัยบูรพา ที่ให้ความช่วยเหลือ รวมทั้งท่านอื่น ๆ ที่มีได้กล่าวนามในที่นี้ ที่ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี

วรรณนิภา พุ่มสุวรรณ

45911022: สาขาวิชา: บรรณารักษศาสตร์และสารานุกรมศาสตร์; ศศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์
และสารานุกรมศาสตร์)

คำสำคัญ: การวิเคราะห์เนื้อหา/ วารสารสาขาวัฒนธรรม

วรรณนิภา พุ่มสุวรรณ: การวิเคราะห์เนื้อหาวารสารสาขาวัฒนธรรม พ.ศ. 2545-2549
(A CONTENT ANALYSIS OF CULTURAL PERIODICALS, 2002-2006) อาจารย์ผู้ควบคุม
วิทยานิพนธ์: ไพพรรณ อินทนิล, กศ.ม., กุลวรา ชูพงศ์ไพโรจน์, กศ.ม., ธาดาศักดิ์ วชิรปรีชาพงษ์,
กศ.ม. 210 หน้า. ปี พ.ศ. 2550.

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของวารสารสาขา
วัฒนธรรม จำนวน 5 ชื่อเรื่อง คือ กิรินทร์ เมืองโบราณ ศิลปวัฒนธรรม ศิลปากร และสารคดี และ
เพื่อวิเคราะห์เนื้อหาวัฒนธรรมไทย ที่ปรากฏในวารสารทั้ง 5 ชื่อเรื่อง ระหว่างปี พ.ศ.2545-2549
จากจำนวนทั้งสิ้น 230 บทความ โดยนำมาคัดเลือกบทความเด่นจากปกหน้า และหน้าบรรณาธิการ
ของวารสารทั้ง 5 ชื่อเรื่อง ได้จำนวน 144 บทความ และนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิง
พรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า ประวัติความเป็นมาของวารสารสาขาวัฒนธรรม 5 ชื่อเรื่อง
มีความแตกต่างกันทั้งในส่วนระยะเวลาในการจัดทำ ความคิดริเริ่มของการจัดทำ และกำหนดออก
โดยศิลปากรเป็นวารสารที่มีระยะเวลาในการจัดพิมพ์นานที่สุด ส่วนความคิดริเริ่มในการจัดทำ
พบว่า มีความหลากหลาย เช่น กิรินทร์ จัดทำขึ้นเพื่อให้บริการแก่ผู้โดยสารการบินไทย เมืองโบราณ
จัดทำขึ้นเพื่อถ่ายทอดเรื่องราวทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีที่กำลังสูญหายให้คงอยู่ สารคดี
จัดทำขึ้นเพื่อนำเสนอผลงานวิชาการในสาขาวิชาการต่าง ๆ ในรูปสารคดี เป็นต้น สำหรับกำหนด
ออกของวารสารมีทั้งเป็นรายเดือน สองเดือน และสามเดือน เมื่อวิเคราะห์เนื้อหาวารสารสาขา
วัฒนธรรมทั้ง 5 ชื่อเรื่อง พบว่า ปริมาณการนำเสนอเนื้อหาวัฒนธรรมไทยด้านต่าง ๆ เรียงตามลำดับ
มีดังนี้ ด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง มากที่สุด จำนวน 47 บทความ รองลงมา คือ ด้านศิลปกรรม
และนันทนาการ จำนวน 31 บทความ ภูมิปัญญาชาวบ้าน ภูมิปัญญาไทย จำนวน 26 บทความ
ศาสนา ความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณี จำนวน 19 บทความ วัฒนธรรมการดำรงชีพ จำนวน
14 บทความ และอันดับสุดท้าย คือ ด้านมรดกทางวัฒนธรรม จำนวน 7 บทความ ซึ่งวารสาร
ทั้ง 5 ชื่อเรื่อง มีเนื้อหาด้านวัฒนธรรมที่น่าสนใจ ให้ความรู้ และมีภาพประกอบบทความ

45911022: MAJOR: LIBRARY AND INFORMATION SCIENCE; M.A.

(LIBRARY AND INFORMATION SCIENCE)

KEYWORDS: CONTENT ANALYSIS/ CULTURAL PERIODICALS

WANNIPA PHUMSUWAN: A CONTENT ANALYSIS OF CULTURAL PERIODICALS, 2002-2006. ADVISORY COMMITTEE: PIPAN INTANIN, M.Ed., KUNWARA CUPONGPAIROJ, M.Ed., TADASAK WAJIRAPRECHAPONG, M.Ed. 210 P. 2007.

The objectives of this research were to study history of periodicals in areas of culture, totalling 5 titles as follows: Kinnaree, Mung Boran, Art and Culture, Silpakorn, and Sarakadee in order to analyze culture contents that appeared in those 5 periodicals between 2000 to 2006. There were 230 articles obtained by selecting from cover page and editor page that showed well known article accounts of 144 articles. Descriptive statistics were adopted for the data analysis.

The research findings showed that history of those 5 periodicals were from different period of production time, creation, and frequency. Silpakorn was the oldest. However, their creations objectives different such as: Kinnaree serviced passengers of Thai Airways;

Mung Boran disseminated information in history and archaeology for conservation; Sarakadee presented different academics in the many disciplines in the form of non fiction, etc. Reading the issuing frequencies, they were monthly, twice per month, and three times per month.

When analyze cultural contents of those 5 periodicals, it was found that the quantities contents appearing in Thai Culture were social, economic, politics, totalling of 47 articles at the highest level. Art and recreation, totalling of 31 articles, were in the next level. Thai wisdom was 26 articles. Religion and custom were 19 articles. Live culture was 14 articles. And, then, culture inheritance was 7 articles at the lowest level. Those 5 periodicals were interesting contents and gave knowledge including respectively articles illustrations.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ซ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
ข้อจำกัดของการวิจัย.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
การวิเคราะห์เนื้อหา.....	8
วารสาร.....	10
วัฒนธรรม.....	16
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์เนื้อหาวารสารสาขาวัฒนธรรม.....	23
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	28
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	28
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	29
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	29
สถิติที่ใช้ในการวิจัย.....	30
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	30
4 ผลการวิจัย.....	31
ตอนที่ 1 ประวัติความเป็นมาของวารสารสาขาวัฒนธรรม.....	31
ตอนที่ 2 วิเคราะห์เนื้อหาวัฒนธรรม ที่ปรากฏในวารสารสาขาวัฒนธรรม.....	40

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
วัฒนธรรมการดำรงชีพ.....	41
สังคม เศรษฐกิจ การเมือง.....	45
ศาสนา ความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณี.....	58
ศิลปกรรมและนันทนาการ.....	63
มรดกทางวัฒนธรรม.....	72
ภูมิปัญญาชาวบ้าน ภูมิปัญญาไทย.....	75
5 สรุปและอภิปรายผล.....	84
สรุปผลการศึกษาค้นคว้า.....	84
อภิปรายผล.....	86
ข้อเสนอแนะ.....	90
บรรณานุกรม.....	92
ภาคผนวก.....	104
ภาคผนวก ก แบบบันทึกเนื้อหาวารสารสาขาวัฒนธรรม.....	105
ภาคผนวก ข บรรณนิทัศน์วารสารสาขาวัฒนธรรมที่มีเนื้อหาวัฒนธรรมไทย.....	109
ภาคผนวก ค ตัวอย่างภาพปกหน้าบทความเด่นประจำฉบับวารสารสาขาวัฒนธรรม.....	203
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	210

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษา.....	28
2 แสดงผลการวิเคราะห์เนื้อหาวัฒนธรรม 6 ประเภท จากวารสารทั้ง 5 ชื่อเรื่อง.....	40
3 แสดงผลการวิเคราะห์เนื้อหาวัฒนธรรมการดำรงชีพ.....	41
4 แสดงผลการวิเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวกับสังคม เศรษฐกิจ การเมือง.....	46
5 แสดงผลการวิเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวกับศาสนา ความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณี.....	59
6 แสดงผลการวิเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวกับศิลปกรรมและนันทนาการ.....	64
7 แสดงผลการวิเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวกับมรดกทางวัฒนธรรม.....	73
8 แสดงผลการวิเคราะห์เนื้อหาภูมิปัญญาชาวบ้าน หรือ ภูมิปัญญาไทย.....	76